

ISZÁNTÁJ

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvérve:
Egy évre 10 h.
Hogyedévre 4 "
Helyben házhoz hordva:
Egy évre 20 kor.
Hogyedévre 5 "
Utólag postán szállítva:
Egy évre 24 kor.
Hogyedévre 6 "
Egyes szám ára 8 fillér

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, kivétel a
Ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezsa u. 8.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XI. évfolyam 200. szám, Nagyvárad. Péntek 1915 szeptember 3.

A magyar nemzet a király előtt.

A törvényhatóságokban tagozott magyar nemzet tegnap a király trónja előtt állott, hogy kifejezze hódolatát s meghallgassa király üzenetét a magyar nemzetnek. Soha még a nemzet oly hatalmas tüntetéssel fel nem vonult, mint most e történelmi napon.

Az ünnepiesen fellobogózt Bács utcaán az éljenző százezrek sorfala között hosszú kocsisorral vonult fel a menet. Az első kocsiban gróf Tisza István ült jobbján Csernoch János hercegprimással. Azután jöttek a magyar kormány tagjai, majd a zászlós urak és a törvényhatóságok küldöttei. A magyarokhoz csatlakoztak a horvátok, kiket Skerlecz Iván bán vezetett.

A menet 11 órakor ért a schönbrunni kastély elé. A király elé járulva a miniszterelnök a törvényhatóságok élén a következő beszédet intézte a királyhoz:

*Császári és királyi Felség!
Legkegyelmesebb Urunk!*

Szívünk sugallatát követve jelenünk meg Felséged színe előtt. A szívünket, amely csordultig tele van a hűségnek, a hódolatnak és a halás szeretetnek érzelmeivel. Óseinktől örököltük ezeket a szent érzelmeiket, a rajongásig fokozta őket mindannak tudata, amit népei javának szentelt áldásos hosszú életén át Felséged tett érettünk és elemi erővel hozzák lelkünk mélyéből kitérésre a mai nagy idők felemelő benyomásai.

Immár elmúlt egy éve, hogy vivjük az élet-halálharcot a reánk zúdult gonosz szenvedélyek tulerejével. Reánk támadtak minden világtáj felől mindazok, akik békeszeretünket gyengeségnek véltve, megsemmisítésünkre elérkezettnek látták az időt.

Nagy volt a veszély, óriási a reánk váró feladat. Csak erőnk teljes megfeszítésével, súlyos áldozatok árán lehetett avval megküzdönnünk. Erőnket megfeszítettük, habozást, ingadozást, csüggedést nem ismerve, vittük életünkben fenyegetett, de élni akaró nemzetekhez méltón újra meg újra harcra erőnk legjavát.

A veszteségeket elviseltük. Elcsélt szeretteink emlékét szent kegyelettel vesszük körül, megsirattuk őket, de az egyest, csa-

ládót erő csapások sulya alatt össze nem roskadunk, hiszen a haza forog veszélyben: a hazafinak zugolódás nélkül kell mindenét feláldoznia.

Ezzel az érülettel vettük fel a reánk kényszerített küzdelmet, ez tartotta fenn lelkünket, acélozta meg karunkat annak minden megpróbáltatásai között, ez hatja át ma is a lövészárookban küzdő katonát, csakugy mint a férjéért, atyjáért, gyermekeért otthon aggódó asszonyt, gyermeket és szülőket. Mindenki érzi, hogy helyt kell állania és helyt áll mindenki. A megpróbáltatás tűzében minden salaktól megtisztulva ragyognak elé a magyar és horvát nemzet hazafiai erényei.

Ezért nem hagyott el az uristen bennünket és ha ma e szörnyű világháború második esztendejének küszöbén győzelmes hadaink hazánk határaitól mind messzebb üldözve verik az északi kolosszus megszállhatatlan seregét, ha haderőnk aránylag csekély részének sziklaszilárdságán megtörik a bajbakerült barátot hátbadófnia akaró orgyilkos hitvány merénylete, ha annyi vész és dúló harc után büszke önérzettel nézhetünk a multba és bizó reménnyel a jövőbe, úgy legyen ezért mindenekelőtt Istené a hála és dicsőség.

De engedje meg Felséged, hogy azután a felé forduljon halás tekintetünk, akinek atyai szíve megértett bennünket, aki az épiséget és évezredes szabadságát visszanyert magyar államnak méltó helyet biztosított a monarchiában és ezzel évszázados bonyodalmak átkát elhárítva, megvetette egy szebb és boldogabb jövő alapjait.

Most láthatjuk, most tudhatjuk igazán, mi lett volna belőlünk, ha a világ események reánk zúduló forgataga nélkül a belső megifjodás nélkül érte volna a monarchiát. Ez a diadalmasan kiállott erőpróba tárja fel igazán ennek az új korszaknak egész hord erejét. Erősek voltunk, mert egyek lehettünk. Mélyreható ellentét nem állított közénk többé válaszfalat és ami ellentétnek látszott a mindennapi élet kicsinyes bajai, küzdelmei, surlódásai között, varázsütésre tűnt el a közös veszély intő szavára.

Ennek hatása alatt lelkileg jutottunk egymáshoz közelebb. A magyar nemzet kebelében elhallgatott a pártviszály. Háttérbe szorultak a felekezeti, osztály és nemzetiségi különbségek. A magyar munkásosztály a többiekkel nemes vetélkedésben veszi ki részét a háború veszélyeiből s a haza hősiességében egyenlő hűséggel vállalva küzdelmek különböző népfajokhoz tartozó nem magyar néjku polgártársaink.

Az emberi és hazafiai szolidaritásnak

magasztos megnyilatkozása ez: kell, hogy örökre eltávolítson sok elválasztó korlátot, kell, hogy mindannyiunk javára és boldogulására a bizalom és szeretet erősebb kapcsolataival fűzzön össze bennünket.

A küzdő dicsőség fényétől övezett és közös vértől áztatott harmezőkön egymásra találtunk a testvér horvát nemzettel is. Nehéz küzdelmek közös dicsősége és közös áldozatai avattak újból egymás bajtársaivá újból bennünket. A magyar és horvát hűség és vitéség egyforma fényekben ragyog. Felelevenednek lelkünkben és megújulnak tetteinkben viszontagságos multunknak legszebb emlékei: együtt védünk trónt és hazát a keletről jött veszély nehéz évszázadaiban, együtt védjük őket most a mindkettőnket elsöpréssel fenyegető északi óriással szemben. Együtt jelenünk meg Felséged színe előtt, mert egyek vagyunk nemcsak az alattvalói hűségben, hanem a kölcsönös megbecsülés, bizalom és ragazkodás szerint érzelmeiben is. Érezzük, hogy összetartozunk és jóban és rosszban egyazon sors osztályrészesei vagyunk!

Felséges Urunk!

Hódoló utunk Felséged másik államának fő- és székvárosába hozott bennünket. Örömmel jöttünk ide. Ez a háború megtanított rá, hogy itt is testvérek között vagyunk, testvérek között, akiknek legszentebb kötelessége a kölcsönös védelem és akik csak egymás erejének mentől szabadabb fejlődésben kereshetik boldogulásukat. A monarchia két állama közötti viszonyban is a közös veszély, a közös élet halálharc nagy erőpróbája mutatja meg, hogy a felszínen van minden szét-húzó tünet, a dolgok mélyében ott él az egymásrataltságot tudata és a szükség percében diadalmasan érvényesül.

Mintha csak az az atyai szeretet termékenyítene meg a népek lelkét és keitene azokban visszhangot, amely Felséged lelkéből árad minden alattvalója felé. A népeit elválasztó féltreértések és ellentétek sokszor fájhattak Felséged atyai szívének. Legyen hála az isteni gondviselésnek, most a megpróbáltatás percében egy magasztos érzelmben egyesülve láthatja őket Felséged a trón számolya körül.

Avval a fogadalommal, hogy a nagy idők lezajlása után sem felejtjük el azok tanulságait, áldjuk a jó Istent, amiért megengedte, hogy élete művének diadalmas igazolását megérhesse Felséged a nagy idők küzdelmeiben és kérjük őt, hogy tartsa meg Felségedet a nagy harc győzelmes befejeztét követő becsületes békeáldásos korszakban népei javára és gyönyörűségére sokáig!

Zugó éljenzés hangzott fel a miniszterelnök beszéde után, amelyre a király a következőképpen válaszolt:

A király válasza.

Zugó éljezés után a király a következőképpen válaszolt:

Uralkodói kötelességeim igaz sajnálatomra a háboru kitérőse óta megakadályoztak abban, hogy magyar székesfővárosomba jöjjenek. Annál nagyobb az örömöm, hogy Önök, mint Magyarország és társországai törvényhatóságainak képviselői az ország minden részéből Előttöm itt megjelentek.

■ Hódolatuk kifejezése, mint a magyar és horvát nemzet hűsége és ragaszkodásának újabb fényes megnyilatkozása mélyen megható.

Uralkodásom legnagyobb örömei közé tartozik, hogy kiváló magyar államférfiak közreműködésével sikerült, századokon át meg-megújuló félreértések megszüntetésével a korona és a nemzet, valamint a magyar állam és többi királyságaim és országaim közt az áldásos együttműködést állandó alapokon biztosítani.

A mai nagy megpróbáltatásokban jobban mint valaha kitűnt, hogy a kibékítés és kiegyenlítés e műve népeim lelkét, különösen magyar koronám népeit is teljesen áthatotta.

Midőn ellenségeink hódító szándékkal megtámadtak, a magyar és horvát nemzet egynek érezve magát a koronával, testvéri vetélkedésben többi népeimmel, lelkes elszántsággal s ereje teljes megfeszítésével vette fel hívó szavamra a küzdelmet a reánk törő tulerő ellen.

Elnémult az országban minden politikai viszály; az ország összes nemzetiségei egybeforrtak a haza lángoló, minden áldozatra kész szeretetében.

Büszke örömmel látom tündökölni ez óriási harcban a magyar és horvát nemzetnek ősköztől öröklött hadi erényeit és felujulni hős tetteikben e két testvérnemzet régi hadi dicsőségét.

Mély hálával tölt el, hogy az ott maradtok polgári kötelességeik fokozottabb teljesítésével, a háboru okozta csapások bátor elviselésével és odaadó, áldozatkész gondoskodással a háboru által szerencsétlenekké váltakért hathatósan mozdítják elő ügyünket.

Biztos a reményem, hogy hősi seregeim hős szövetségeseinkkel együtt ki fogják küzdeni a becsületet, tartós, biztosított békét és hogy a magyar állam és a benne egyesült két nemzet a mostani közös küzdelmek és közös áldozatok által újból megszentelt történet kapcsolatában többi népeimmel erőben és tekintélyben gyarapodva élvezheti majd a béke áldásait.

Bizom a Mindelhatóban, hogy Szent István koronája, amelyet az elődök bölcsesége és ereje a századok viharain át meg tudott őrizni, a mai megpróbáltatások után új dicsőségtől övezve megnövekedett fényben fog ragyogni a jövő boldogabb nemzedékeknek.

Megjelenésükért és hódolatukért fogadják szíves köszönetemet és vigyék haza a nemzetnek hű és hősies magatartásáért szívem mélyéből jövő hálám kifejezését.

A király magyar tábornoki egyenruhában az emelvényen állva olvasta fel beszédét, mely után felugrott az éljenzés, amit a király meghajlással köszönt meg, majd az emelvényről leszállva Tiszával, utána Csernoch hercegprimással néhány szót váltott.

Ekkor báró Szerlecz Iván horvát bán üdvözölte a királyt, aki az üdvözlést néhány német szóval köszönte meg. Ezzel véget ért a

fogadás s a király az éljenzők sora között elhagyta a termet. A küldöttség ezután a Rathausba ment.

Csapataink Brodyban.

Budapest, szeptember 2. (Hivatalos.)

Orosz hadszíntér.

A volhyniai várháromszög területén az oroszok üldözése jól halad. Csapataink Luck fölött a Styr-en széles harcban kikelték.

Az ellenség Kelet-Galiciában az egész vonalon újra visszavonul. Böhmer-Ermolli tábornok csapatai bevonultak Brodyba és ma e várostól keletre az orosz határon túl folytatják az előnyomulást. Bothmer gróf északi szárnya az üldözést a Zborovtól Zalosce és Tarnopol felé vezető úton folytatja. A megvert ellenség a Szereth felé vonul vissza.

Planzer-Baltin báró tábornok hadserege az oroszokat tegnap heves harcok között az alsó Strypa-tól keletre harcra kényszerítette, egészen a Szereth torkolatáig megrendítette és visszavonulásra kényszerítette.

A besszarábiai határon az orosz harcra vonal mögött számos falu lángban áll.

A Kobrin-tól északkeletre küzdő cs. és kir. csapatok szövetségeseinkkel együttesen az ellenséget fokozatosan a felső Jasiolda mocsárvidékére szorítják vissza.

Tűz alatt az olaszok.

Olasz hadszíntér.

Budapest, szeptember 2. (Hivatalos.)

A helyzet az olasz hadszíntéren tegnap sem változott.

A tiroli harcra vonalon a Tonale védművek, a lavarone-foigariai fensíkon pedig a védműveken kívül a Monte Maronia és a Monte Coston lévő támpontjaink is ellenséges tűzérési tűz alatt állanak.

A karinthiai határvidéken a Monte Paralba és a Pladner Joch ellen intézett gyengébb olasz támadásokat utasítottunk vissza.

A tenger melléki harcra vonalon a tűzérési harcok mérsékelt erővel tovább folytak. Az ellenség műszaki munkáját több helyen sikeresen megzavartuk. Hőfer, altábornagy.

Menekülés Pétervárról.

Budapest, szeptember 2. (Saját tud.) A cári udvari körökben teljes a zavar. Az hírlik, hogy Carskojeseloból a cárné már elköltözött. A cár a frontról nem tér vissza Pétervárra, hanem Karauba megy, mert Moszkva sem biztos. Pétervárott állandóan ülésezik a legfelsőbb haditanács. A tanács tagjai Miklós nagyherceg híveiből állanak. A békepartot teljesen mellőzték.

Dünamündét kiűritették az oroszok.

Stockholm, szeptember 2. A Stockholms Dagbladnak Bukaresten át jelentik Szentpétervárról: Megbízható forrásból értesülünk, hogy az orosz sereg Dünamündéből kivonult és csupán kisszámú helyőrség maradt vissza.

Az antántot különbékével fenyegeti a cár.

Szófia, szeptember 2. A Dnevnik jelenti, hogy Uruszon herceg, aki ez idő szerint Kragujevacban tartózkodik, Szerbiából Párisba és Londonba fog utazni. Az orosz háboruspárt egyik legbefolyásosabb tagja, Eresevics, ma keresztül utazott Szófián és az orosz követség körében tudják, hogy a cár Poincaréhoz és György királyhoz intézett sajátkezü leveleit viszi Uruszoft herceghez, aki azokkal tovább utazik. Uruszoft herceg azt az utasítást kapta, hogy egyébként is mindent kövessen el az iránt, hogy Angliát és Franciaországot erőlyes offenzíva megkezdésére bírja, mert amennyiben ez rövidesen be nem következnék, Oroszország kény-

telen volna a központi hatalmakkal megkötni a békét.

Bark orosz pénzügyminiszter azzal a határozott utasítással érkezett Londonba, hogy Angliában minden körülmények között nagy hadikölcsönt kontraháljon Oroszországra nézve, mint a párisi volt, akkor az orosz pénzügyminiszter nem fogja kétségbe hagyni az angol kormányt az iránt, hogy ez esetben Oroszország saját utjain szándékozik tovább haladni.

Az orosz visszavonulás vezére.

Stockholm, szeptember 2. Mint a Stockholms Dagblad párisi levelezője lapjának jelenti, vezető francia katonai körökben tu-

domással bírnak arról, hogy az orosz hadsereg visszavonulását nem Miklós nagy herceg, hanem egy szentpétervári generális vezeti, akit megnevezni nem lehet, de a kinek mint elsőrangú stratégiáé, a külföldön eddig is igen jóhangzású volt.

Oroszország legválságosabb napjai.

Stockholm, szeptember 2. Péterváron úgy vélik, hogy a legközelebbi két hét válságos lesz a négyes szövetségre nézve. Rigát nem lehet sokáig tartani, annál kevésbé, mert a németek a tengerfelől nagyszabású offenzívára készülnek. Biznak azonban az orosz flottában, amelyhez az angol tengeralattjáró flotta is csatlakozott, hogy az ellenséget szívós ellenállásával, amennyire csak lehet gyöngítse.

Hindenburg előnyomulási útja

Stockholm, szeptember 2. Ludovic Naudeau, a Journal haditudósítója, az orosz főhadiszállásról, mint a vezető katonai körök véleményét közli, hogy Hindenburg útja valószínűleg sem Szentpétervár felé, sem Moszkvába nem vezet. Inkább azt hiszik, hogy a szövetségesek támadó seregei Dél-oroszország felé veszik útjukat, mert erre bírják azokat úgy a klimatikai, valamint a politikai viszonyok és főként az a körülmény, hogy Déloroszország földje gabonában oly gazdag.

A dardanellai harcok eredménytelenek.

Rotterdam, szeptember 2. A Manchester Guardian egy a cenzura által átengedett jelentést közöl a Dardanellák elleni hadműveletekről. A jelentés megállapítja az eddigi harcok eredménytelenségét és borzalmasnak mondja mindkét küzdő hadsereg veszteségeit. A jelentés így végződik: Az eddig partraszállított csapatok kétharmadrésze harc képtelen a veszteségek folytán, úgy hogy valóban aggodalmasak a jövő kilátásai. Világosan látszik, hogy Konstantinápolyt csak a szárazföldről lehet bevenni, ha véget akarunk vetni a rettenetes veszteségeknek.

A török-bulgár egyezmény.

Konstantinápoly, szeptember 2. A legnagyobb diplomáciai helyről a következő kommentálását adják az új török-bulgár megállapodásnak, amely ilyenformán a török hivatalos álláspont is:

— A megegyezés perfektuáltatott, a részletek azonban még nem ismeretesek. Törökországban bizonyára mindenki örömmel üdvözli az új barátot. A megegyezés minden bizonynyal hatással lesz a Balkánra, amelynek két legerősebb állama ilyenformán megértette egymást. A megegyezés létrejöttét így elsőrangú politikai és diplomáciai eseménynek kell tekinteni.

Török jelentés.

Bécs, szeptember 2. A török főhadiszállás jelentése szerint a Dardanelláknál jelentős esemény nem fordult elő. A Sed il Babr-szakaszokon az ellenséges tüzérség kísérletet tett lövészárkaink elpusztítására és e közben nagy tömeg municiót pazarolt. Az ellenséges bombavetőket négy bombát vetettek; ezek közül kettő az ellenség saját lövészárkaira esett, mire az ellenség a bombavetést megszüntette. Augusztus 30-án tengerszoros útegeink azokat az aknakeresőket,

melyek a tengerszoros bejáratához közeledtek, visszavonulásra kényszerítette. Ugyan-ezek az útegek hatásosan bombázták az ellenséget Sed il Babrnál levő gyalogsági pozícióját.

A német-amerikai ellentét el van intézve.

Berlin, szeptember 2. A Berliner Tageblattnak jelentik Newyorkból: A Newyorker Staatszeitung, a Hearst lapok, valamint a többi amerikai lapoknak egy része azt írja, hogy az amerikai hajók elsüllyesztése miatt felmerült ellentét Amerika és Németország között már el van intézve. Az amerikai kormánynak most arra kell ügyelnie, hogy az amerikai nép jogait Angliával szemben hasonló elhatározottsággal védelmezze.

Hindenburg és Szerbia.

Szofia, szeptember 2. (Saját tud.) Szerbiában attól tartanak, hogy az orosz harctéren felszabadult magyar, német és osztrák csapatok Hindenburggal, vagy Mackensennel Szerbia ellen vonulnak.

Hazautaznak a görögök.

Budapest, szeptember 2. (Saját tud.) A Secolo jelentése szerint a németországbeli és monarchiabeli konzulátosok figyelmeztették alattvalóikat, hogy minden pillanatban legyenek elkészülve a hazautazásra.

Olasz hazugságok.

Budapest, szept. 2. (Saját tud.) A sajtóhadiszállásról megcáfolják a Berlingiske Fideude ama római híret, hogy az olaszok Rómában negyven osztrák-magyar olyan ágyut állítottak ki, amelyeket a Karszton zsákmányoltak.

Szerbia és Görögország szövetsége.

Berlin, szeptember 2. A Vossische Zeitungnak táviratozzák Luganóból: Venizelosz lapjai feltűnést kelthő nyilatkozatot hoznak az ellenzéki sajtónak azzal a közlésével szemben, hogy Görögország rossz szemmel nézné, ha Szerbia a Vardaron túl területi engedelményeket adna. A félhivatalos közlemény, amely kétségtelenül magától Venizelosztól származik, így szól:

— A szerb kormány helyesnek vélte, hogy mielőtt a négyesszövetség jegyzékére válaszol, döntését tudomására juttassa a görög kormánynak. Szerbia a négyes entente kívánsága értelmében a Vardar tulsó partján is hajlandó területet átengedni és a görög kormány e részben nem fog habozni a válasszal, amelyet legközelebb eljuttat a szerb kormánynak.

Athénből táviratozza a Corriere della Sera tudósítója állítólag a legbiztosabb forrásból szerzett értesülés alapján, hogy Venizelosz fölkereste Bulaci szerb követet Athénben és biztosította arról, hogy Görögország a Szerbiával kötött szövetséges szerződést továbbra is fentartja és ha Bulgária megtámadná Szerbiát, Görögországgal is szembetalálná magát, mert Görögország rendíthetetlenül kitart Szerbia mellett.

Az athéni szerb követ maga mondta az olasz hírlapíróknak, hogy Görögország meg akarja könnyíteni Szerbia helyzetét és ha az entente kormányaival szemben eddig iett

nyilatkozatai esetleg aggodalmokat keltenek Szerbiában, tekintetbe kell venni, hogy Görögország kénytelen volt így eljárni, mert ezt létföltételei kívánták, de Görögország őszinte barátsággal viseltetik Szerbia iránt.

A németek győzelme nyugaton.

Berlin, szeptember 2. A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszintér.

A Vogézekben Münsterből északra aug. harmincegyedik támadásunkkal visszahódítottuk azon árokreszeket, melyeket augusztus tizenhatalmadika és huszonhatalmadika közötti harcokban a franciák kezére kerültek. A Lingekopf Barenkopf hegygerince tehát ismét birtokunkban van. Az ellentámadásokat visszavertük. Hetvenkét alpesi vadászt elfogtunk. Avoncourt felett, Verdun-tól északnyugatra egyik harci repülőnk lelőtt egy francia repülőgépet. Égve zuhant le.

Grodno külső erődei elestek.

Keleti hadszintér.

Hindenburg tábornagy hadserege.

A vilna-grodnoi vasutvonal mentén Carnokowale helységet rohammal elfoglaltuk. Mereci támadásunk előrehalad. Grodno nyugati arcvonalán a külső erődök vonala elesett. Észak-német landwehr tegnap rohammal elfoglalta a domborowo-grodnoi műtől északra fekvő 4 a számú erődöt. Az ötszáz főnyi védősereget elfogtuk. Késő este azután a badeni csapatok hatalmukba kerítették a tovább északnyugatra fekvő 4 a számú erődöt, százötven főnyi védősereggel együtt. Erre az előretolt nyugati arcvonal többi erődeit az oroszok kiűrtették.

A bialistoki erdőségtől keletre Mackarowceze től (Odelszk től délkeletre) felfelé harc után megszállottuk a Swisloc átjáróit. A hadsereget tegnap zsákmányának összege háromezerhetven fogoly, egy nehéz ágyú és három géppuska. Ossowienél ezenkívül 3 nehéz ágyút ástunk ki, amelyet az ellenség a moesárba süllyesztett.

Lipót bajor herceg tábornagy hadserege.

A Bialowleska-erdőség északkeleti szélétől tegnap harc után kijutottunk. Éjjeli rajtaütéssel hatalmukba kerítettük a Jasioldatkélt s a Pruzanytól északra elterülő moesárvidéken. Ezer oroszot elfogtunk.

Mackensen tábornagy hadserege.

Üldözés közben a Muchawlec-szakaszt az egész arcvonalon átléptük.

Délkeleti hadszintér.

Az üldözés során tegnap több mint ezer fogoly és egy géppuska jutott a német csapatok kezére. (Min. eln. sajtóosztály.)

* Zsuzsi kisasszony a Rákóczy-uton 7. sz. alatt Aszódival szembe. Simon Gyula hangszerkészítőnél, Mikor az est megszűni kezd, Nem én lettem hűtlen hozzád, Te szőke gyermek. Háborus lemez újdonságok. Hangszerek hegedűk, gramafonok eladása és javítása ócsorban. Hár különlegesség.

Fizetik az adót.

A közigazgatási bizottság elismerése a városi adóhivatal személyzetének.

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap délután tartotta rendes havi ülését. A rövid tanácskozáson csupán a rendes folyó ügyeket tárgyalták.

A polgármesteri jelentésnek egyik érdekes pontja az adók befizetéséről szóló rész, orvondotes adatokat tár elé az adók befizetéséről, amely egyrészt tanuskodik a közönység hazafias áldozatkészségéről, más oldalról pedig igazolja azt a buzgó munkát, amelyet a városi adóhivatal személyzete, Juricskay Barna tanácsossal élén, kifejt.

A jelentés szerint a folyó évi augusztus havi adóbefizetések eredménye messze felülmúlja az előző évi augusztus havi adóbevételeket. Egyedül a kincstári adókból 58,000 korona az egyhavi bevétel.

Ezért a közigazgatási bizottság elismeréssel adózott a városi adóhivatali személyzetének, annál inkább, mert ezen szép eredményt úgy érték el, hogy egyetlen végrehajtást sem foganatosítottak.

A közigazgatási bizottság ülésén Hlatky Endre főispán elnöke alatt jelen voltak: Németh István kir. pénzügyigazgató, Baróthy Pál kir. ügyész, Kiss István kir. segédtanfelügyelő, May Sándor kir. főmérnök, dr Mayer László városi főorvos, dr Dóri István városi alügyész, dr Istvánffy István árvaszéki elnök, Molnár Imre gazdasági felügyelő, Rádl Odón, Sulyok István, dr Moskovits József és Bige József jegyző.

A polgármester havi jelentéséből közöljük a következő adatokat:

A közegészségi állapot augusztus hónapban a múlt hónaphoz képest kedvező, de általánosságban kedvezőtlen volt, mert a halálozások száma 22 vel multa felül a születések számát. A fertőző betegségek közül a kanyaró 3 esetben, a ronesoló toroklob 11 esetben fordult elő, halálozás nélkül; a vörheny 9 esetben, 1 halálozással; a hasi hagymáz 54 esetben, köztük 19 idegen, ebből 11 katona, elhalt 8; — vérhas 35 esetben, köztük 34 katona; — kúteges hagymáz 1 esetben, a harotérről érkezett katonán fordult elő.

A Szent László járványkórházban aug. hó folyamán 171 beteget ápoltak; a Szta. roveszky gyermekkórházban pedig 86 fekvő és 424 bejáró beteget gyógykezelték.

Augusztus hóban Nagyváradon született 36 fiú, 49 leány, összesen 85 gyermek; — elhalt 107 férfi, 65 nő, összesen 172 egyén.

A közbiztonság az elmúlt hó folyamán normális volt. Lopás 159, magánlaksértés 2, csalás 12, sikkasztás 13, súlyos testisértés 6, jogtalan elsajátítás 9 fordult elő. Letartóztatva volt 4 egyén.

Az adók befizetésének eredménye a következő: befolyt:

Kincstári adó	237633.93
Kamat	3285.06
Betegápolási pótdó	11930.93
Kamat	89.54
Hadmentességi díj	568.37
Kamat	25.73
Iparkamarai illeték	4875.19
Cselédpénztári díj	83.20
Községi adó	126996.—
Áll. óvodai adó	7984.73
Utadó	17751.49
Kamat	91.02
Vishasználati díj	45146.20
Csatornázási pótdó	23598.10
Ref. egyházi adó	2018.71

Eszerint a kincstári adóból 58000 koronával kedvezőbb az eredmény, mint a múlt év augusztus havában. Ez az örvendetes tény a polgárság hazafias gondolkodása mellett az adóhivatal személyzetének munkásságát dicséri, miért is javasolja a polgármester, hogy az adóhivatal személyzetének a bizottság fejezze ki elismerését s erről az adóhivatalt értesítse.

Felemlíti még a jelentés, hogy az I. foku iparhatóság augusztusban 30 új iparigazolványt adott ki: megszűnt 7 iparüzlet.

Hlatky Endre főispán a saját részéről is elismeréssel adózik egy a polgárságnak, mint az adóhivatal személyzetének az adók befizetéséért, mert szinte csodálatos, hogy ebben a nehéz időben, végrehajtás nélkül, 58.000 koronával több kincstári adó folyt be, mint 1914 augusztusában, sőt több mint 1913. év hasonló időszakában. A községi adók bevételénél is nagy az emelkedés; 35000 koronával több, mint 1914. év augusztusában. Ezért a buzgalomért, szorgalmas működésért elismerés illeti a városi adóhivatal személyzetét.

A jelentést tudomásul vették s az adóhivatal személyzetének a bizottság elismerését fejezte ki.

Németh István a kir. pénzügyigazgatóság jelentésében szintén ilyen kedvező adatokat közölhet a bizottsággal a kincstári adók befizetésére vonatkozólag.

A kir. tanfelügyelőség bemutatja a kultuszminiszter rendeletét, amely szerint a városokban az elemi iskolák I—VI. osztályában szeptember 1. től kezdve az egész tanévben kötelező a tanítás, míg az V—VI. elemi osztályokban a növendékek csak november 1. kötelesek iskolába járni. Továbbá bejelenti, hogy a miniszter ez évben elengedte a tankötelesek nagy munkával járó összeírását.

Apróbb ügyek elintézése után az ülést véget ért.

A szintársulat kérelme a városhoz.

Erdélyi Miklós színigazgató társulata nevében is kérelmet intézett tegnap a város tanácsához és törvényhatósági bizottságához, melyben a fűtés, világítás és a konzorcium által fizetendő városi alkalmazottak fizetésének elengedését kéri.

Nem tudjuk még, hogy milyen álláspontra fog helyezkedni Nagyvárad város tanácsa és törvényhatósági bizottsága e kérelemmel szemben, de a magunk részéről úgy találjuk, hogy a társulat kérése méltányos.

Hiszen a mai és az elmúlt nehéz időben, mikor az itthon levő polgárok ezreivel együtt a színészek is oly hősiessé, sőt nélkülözéssel küzdöttek a létért, talán Nagyvárad városa volt az egyedüli a vidék nagy városai közül, amely nem tudott megfelelő módot találni arra, hogy színészei nehéz helyzetén segítsen anélkül, hogy az adóadómanynak ne látszott volna.

A társulat fenti kérelmével most módot nyújtott a városnak, hogy ha igazán szíven viseli színészei sorsát, úgy róluk, még mindig idejében, ne feledkezzen meg.

x **Szept.-májfolt** ellen megbecsülhetetlen az YPO krém és szappan, mely letünteti a ráncokat, mitesszereket, bőrvörösséget és pattanásokat, ára: 1 korona. Kapható, Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B. Rimanóczy palota Telefon: 13-02.

A villamos-mű ügye.

A villamosmű ügyével foglalkozik tegnap ismét egyik helybeli lap.

Ezuttal már nem tartja a világ legbünebb emberének Belányi Imre igazgatót, hanem sürgeti az ügy gyors befejezését, hogy ha büns bünhődjön, ha pedig ártatlan, ne legyen végnélküli gyanu alatt. Mi másképen hangzik ez, mint az ugyanazon hasábokon előbb megjelent cikkek.

A lap mostani közleményében többek között az is foglaltatik, hogy a „Tiszántúl” a leghatározottabb hangon írta meg, hogy Belányi Imre ártatlansága ki fog rövidesen derülni. Ezt mi nem irtuk, mert egyáltalában nem tartottuk ildomosnak, hogy a bíróság eljárása elé vágjunk. Bizzák csak ezt a bíróságra, az tudja a kötelességét s abban meg is nyugszunk.

Az igazság most nem azt követeli, hogy most lóhalálból keresztül vágjanak a dolgon, hanem alkalmat kell adni a megvádoltak is, hogy bizonyítékait, ha esetleg ehez időre van szüksége, beszerezhesse. Hogy miként és mily gyorsan járjon el ebben az ügyben, ennek a mérlegelése is a bíróság feladata.

Van itt azonban még egy fontos körülmény, amelyet nem lehet figyelmen kívül hagyni éppen a város érdekében. Ez pedig az a kérdés, hogy vajon lehet-e és szabad-e egy ilyen nagy művet, mint a városi villamostelep, hosszú ideig szakszertű vezetés nélkül hagyni. Vezethet-e egy veszélyes közművet egyszerű gépész, ahol gépészmérnöki oklevéllel bíró szakember szükséges; még ha az illető mint gépész, meg is felel hivatásának.

Ki lesz felelős, ha valami katasztrófa adja elő magát? Végre is a villamostelepen milliót érő beruházása van a városnak, amelyet nem szabad könnyelműen veszélyeztetni, annál is inkább, mert a városnak terhes szerződése is vannak s esetleges hosszabb áramszünetelés esetén óriási kártérítéssel léphetnek fel a város ellen.

Az ügy olyan stádiumban van és lesz még előreláthatólag sokáig, hogy a város nem mondhatja ki a döntő szót Belányi sorsa felől. Akár rehabilitálás, akár elítélés lesz a dolog vége, még hónapokig eltarthat a függő állapot. A villamosmű azonban függő helyzetben soká nem maradhat.

Ezen kell segíteni és pedig mielőbb a város érdekében.

Mindazokat az adatokat, amiket még szükségesnek tartanak és vélnek, gyorsan szerezzék be Belányi ellen. Ezután pedig állítsák vissza — természetesen egyelőre ideiglenesen és feltételeken — Belányit a villamos szakembert kívánó részének vezetésére, hogy legyen aki vállalja a műszaki rész vezetéséért a felelősséget.

Ez igen fontos, sőt fontosabb, mint első pillanatra látszik, mert veszedelem esetén a bíróság nem a megfelelő képesítés nélkül odaállított gépészt vonja felelősségre, hanem az anyagi felelősségre a várost, a bünyű felelősség pedig egyenesen a város vezetőségét fogja terhelni.

* **Gyakorlott tanítónő** korrepetál, festeni és zongorázni tanít. Cim: Körös-utca 6. sz. II. e. utca felől. Értekezhetni délelőtt

Züllött állapotok a Rulikovszky temetőben.

A városi tanács figyelmébe.

A véletlen tegnap kivitt a Rulikovszky temetőbe. Valóságos bucsujárással találkoztam a temetőbe vivő hosszú kettős fasor alatt. Gyászruhás öreg asszonyok, akik a gyermekeiket áldozták a hazáért, fiatal özvegyek, akik férjeiket gyászolják, testvérek, stb., stb., mind, mind a temetőbe igyekeztek, hogy meglátogassák ott az ujonnan létesült kis várost, melynek olyan esendések a lakói: a Nagyváradon elhalt hősök temetőjét.

Száz számra fekszenek itt egymás mellett a haza hősei, akik a nagyváradi kórházakban haltak meg a harctéren szerzett sebeit következtében. Mint az ország más vidékén, akár a srpnell, gránát, orosz fátyla által elpusztított északmagyarországi falvak közelében is, a hősök temetője egy virágos-kert. Ott kevés olyan sir van, amelyről le fogy a virág. De jeltelenül nem nyugszik ott egy katonánk sem.

És mit találunk a Rulikovszky temetőben? Száz és száz sir van itt hosszú, kimért sorokban. Hogy azonban a látogató megláthassa a sírokat, előbb a sírásó utbagazítását kell kikérnie. Ha ez meg van, akkor elsősorban találunk ott a hősök temetőjénél egy olyan fürengeteget, amelyben egy 160—170 centiméteres ember akár el is tévedhet. A fürengeteg itt olyan pompás, hogy a középiskolai növendékek majd nagy-szerű tanulmányokat végezhetnek.

A fűből nem látszik ki semmi. Pedig itt ebben a fürengetegben hősök, a csatatér hősei, a haza védelmében hősi halált halt hősök pihenik örök álmukat. Ha már ide jutottunk, nézzük meg a sírokat is. Vannak sírok is és pedig ott, ahol a legújabb temetések voltak. A többi sír utcák elsüllyedtek, egyszínűvé lettek a földdel és hogy végleg eltűnjenek, benőtte a süppedt halmokat a fű. De hol vannak a keresztek? Itt ott emelkedik egy-egy sírkő. Nem nagyváradiak pihennek alataik. Idegeneké. Messze idegen országokból jöttek el az elhunytak hozzátartozói, hogy maradandó emléket állítsanak halottaiknak. A többi hős sírja jeltelen fürengeteg alatt van.

— Szégyen teljes dolog. — Mondta valaki a hátam mögött. — Mi lesz majd akkor, ha a háború után ezeknek a hősöknek temetőit a hozzátartozóik el akarják szállíttatni? Ki fogja megmutatni azoknak a szerencsétlen embereknek, hogy melyik fűgarmada alatt fekszik a hozzátartozója? Nagyváradon mindenre van pénz. Van ember is, csak éppen ezeknek a legtöbb áldozatot hozott hősöknek emlékével nem akar törődni senki. Ugyan mibe kerülne a városnak, ha valamelyik kertészszel gondoztatná ezt a esendes várost? És akármennyibe is kerülne, talán mégis megérdemelnék azt azok, akik odalent pihennek.

x **Négy szoba és előszobából álló lakás,** irodának különösen alkalmas, villany világítás és gőzfűtés berendezéssel, a Bémer-tér közvetlen közelében f. év augusztus hó 1-től, esetleg már május hó 1-től kezdődőleg kiadó. Bővebbet a házimesternél. Szent János-utca 3. szám.

Konstantinápoly örömmámorban.

Bécs, szeptember 2.

Az anafortai háromnapos ütközet csütörtökön hajnalban kezdődött és rövid megszakítással szombat estig tartott. Mint a „Südslavische Korrespondenz Athenből” értesül, Hamilton tábornok Anafortánál valamennyi rendelkezésre álló erővel támadott, hogy a török állásokon keresztül törjön. Mindakét részről példátlan elkeseredéssel és önfeláldozással küzdöttek. A támadó szövetséges csapatokat erős flotta ágyútüze támogatta. Az ütközetet, amelyet az angol törvek áttörésének szántak, órák hosszat tartó rémes ágyútüzelés nyitotta meg, amelynek intenzivitása csütörtökön, a déli órákban érte el tetőfokát.

A legnehezebb lövedékek ezrei borították el a török hadállásokat, a nelyek mintha tüzhányókká váltak volna, füstöt és göröngyöket okádtak. Azt hihette volna az ember, hogy ez után a példa nélkül való ágyuzás után eleven ember nem maradt a török lövészárokban. Mikor azonban szövetségesek a francia osztagokkal az élükön a török hadállásoknak és különösen az Asznak-Daretől délre húzódó centrumnak kezdtek rohanni, a török védősereg rettenetes tűz alá fogta őket.

A gépfegyverek a rohamra indulók egész sorait érték úgy, hogy ezek a fedezetlen terepen tömegesen hullottak el. Több akna robbant fel, miközben főképpen az ausztráliek egész szakaszokban lettek borzalmas véget. Az ütközet első napja alkonyán sikerült a törököknek, hogy támadóikat fényes ellentámadással eredeti állásaikba vessék vissza. Több mint négyezer francia és angol holtteste borította a esatamezőt. Pénteken a szövetségesek a centrum ellen és a jobbszárnyon folytatták nagy makacs-sággal rohamtámadásaikat. Egyre több csapatokat vittek a tűzbe. Dühös szuronyharc-csal sikerült a francia csapatoknak több török lövészárokba befészkelődniök.

Szombaton, az ütközet harmadik napján, a törökök, akik új tartalékokat vetettek harcba, támadásba esptak át és visszazserezték az elvesztett lövészárokat, amelyeknek egész védőcsapatát felkoncolták. Török fogságba ugyszólván senki sem került, kegyelmet se nem kértek, se nem adtak. — A szövetségesek legkevesebb huszezer embert vesztettek halottakban és sebesültekben. A törököknek is nagy volt a veszteségük, de nem annyi, mint a szövetségeseké. Anafortánál a törökök nagy győzelmet arattak. — Mint Konstantinápolyból jelentik, a szultán az Anafortánál diadalmasan küzdött vezéreknek és csapatoknak különös elismerését és köszönetét nyilvánította. Konstantinápolyban nagy az öröm. — Az egész város lobogó-diszben.

* **Kolera ellen.** Fertőtlenítő anyagok ugymint Creolin, Carbolsav, Carbol por Lysoform Kali szappan stb. Legolcsóbban beszerezhető Farkas István Apolló drogeriájában Rákoczy-ut.

x **Kiadó lakások.** Ósi-tér 14. szám alatt két fizethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két fizethelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári társaságnál.

Az élelmiszerek hatósági árai a nagyváradi piacon.

Nagyvárad város tanácsának az 1914. augusztus hó 5-én kelt 5600 B. M. számú körrendeleten alapuló határozatához képest és az ezzel nyert felhatalmazás folytán az élelmiszereknek a város területén az 1915. szeptember 3, 4 és 5-én követelhető árait az alábbiakban közlöm:

Tojás és tejneműek: 1 darab tojás 12 fillér, 1 liter tej 34 fillér, 1 liter tejfel 1 korona 40 fillér, 1 kiló vaj 5 korona 60 fillér, 1 kiló tehénturó 1 korona 30 fillér, 1 kiló juhturó 2 korona 40 fillér.

Zsir és szalonna: 1 kiló sertés zsír 5 korona 20 fillér, 1 kiló zsirszalonna 5 korona — fillér, 1 kiló háj 5 korona 10 fillér.

Husfélék: 1 kiló marhahus 4 korona 80 fillér, 1 kiló borjúhús hátulja 5 korona, 1 kiló borjúhús eleje 4 korona 60 fillér, 1 kiló sertéshus 4 kor. 30 f. 1 kiló növendék hus 4 kor 40 fill.

Baromfi (élő): 1 pár csirke (rántani való) 3 korona, 1 pár csirke (sütni való) 5 korona, 1 pár ruca (hizott idei) 8—9 korona, 1 pár ruca (sovány) 6—7 korona, 1 pár liba (hizott idei) kilogrammonként 2 korona 80 fillér. 1 pár liba (sovány idei) 8—9 korona.

Zöldségek: 1 darab karalábé 2—4 fill., 1 cs. sárga répa 8 fill., 1 cs. petrezselyem 8 fill., 1 kiló zöld bab 16 fill., 1 kiló új burgonya 16 fill., 1 drb tök (főzni való) 10—20 fill. 1 kiló vöröshagyma 54 fill., 1 kiló foghagyma 1 kor., 1 kiló paradicsom 20 fill., 1 drb fejeskáposzta 12—24 fillér. 1 cső csemege tengeri 5 fill. 1 drb kelkáposzta 8—12 fill.

Kenyér: 1 kiló fehér kenyér 64 fillér, 1 kiló barna kenyér 44 fillér, 1 drb vizes zsenlye (5 dekás) 4 fillér.

A felsorolt élelmiszerek árának ennél magasabban való megszabása az 5600/1914. B. M. számú rendelet 1. §-ába ütköző kihágási eselekménynek fog tekintetni s feljelentés esetén a rendelkezés megszegője ellen a kihágási eljárás meg fog indíttatni.

Az említett rendelet 4. §-a alapján a kihágás büntetése 15 napig terjedhető elzárás és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetés.

Tudomására hozom a vevőközönségnek, hogy azon árusító ellen, aki az előbb felsorolt élelmiszerek árait szeptember 3, 4 és 5-én az előbb megállapított áránál magasabb összegben szabja meg, a feljelentést a piacon szolgálatot teljesítő rendőrközegek bármelyikénél megteheti.

Nagyvárad, 1915. évi szept. 2-án.

Lukács Ödön s. k.
polgármester helyettes.

CIPÓ

ujdonságaim megérkeztek!
Reichard Dezső

Rákóczi-ut. Orsolya zárdá épület.

HIREK

*** Vaszary Kolos állapota.** Balatonfüredről jelentik telefonon a Magyar Kurirnak: A nagybeteg Vaszary Kolos bíbornok az elmúlt éjszakát aránylag nyugodtan töltötte. A tüdőgyulladás kríziséen túl van. Esti hőmérséklete 37,4, reggel 37 fok; az érverés 124. Táplálkozni nem tud; ereje egyre fogy.

Balatonfüred, szeptember 2. (Saját tud.) Vaszary Kolos állapota igen rosszra fordult. A nagybeteg főpapnál beállott a végelgyengülés. A veszély közvetlen.

*** Birósági kinevezések.** A bírói karban a király most tömeges kinevezést eszközölt: *Lehoczky Lajos* ítélő táblai bírónak a curiai bírói rangot és jelleget adományozta. *Görömbey István* nyiregyházi, *Hraball Ottó* margittai járásbírókat, *Palánkay Károly* nagyváradai törvényszéki bírót, *Papp Károly* tenkei járásbíró, ifjabb *Vattay József* és dr. *Váry Albert* budapesti ügyészeket és *Themleitner Gyula* budapesti törvényszéki bírót a mostani székhelyükön a VII. fizetési osztályba nevezte ki. Dr. *Horvátovich János* székelyhídi járásbíró, *Kolthay Kornél* nagyváradvárosi, dr. *Farkas Zoltán* nagyváradvárosi járásbíró, *Kortsmáros Sándor* székelyhídi járásbíró, és *Jégh Károly* nagyváradvárosi járásbíró albirót, dr. *Hunyadi Ferenc* nagyváradai alügyész, dr. *Urszinyi József* nagyváradvidéki járásbíró albirót, dr. *Riedl Zoltán* nagyváradai törvényszéki, dr. *Köves Mihály* kisjenői járásbíró albirót, dr. *Seybold Kálmán* körmendi járásbíró albirókat törvényszéki bírókká, járásbírókká, illetve ügyészekké nevezte ki. A nagyváradai ítélőtáblánál alkalmazott dr. *Ungváry Antal* bírósági jegyzőt a tergovai járásbíróhoz albiróvá nevezte ki a király.

*** Katonai előléptetések.** A király *Stancsa János* 37 ik gyalogezredbeli és *Kienicz Lajos* 101 ik gyalogezredbeli zászlócsokot hadnagyokká nevezte ki. Főhadnagyokká lettek kinevezve a tartalékban *Bócz Kálmán* 37 ik gyalogezredbeli és *Andric Wostas* 70-ik gyalogezredbeli hadnagyok. *Perédi Sándor* és dr. *Reiner Miksa* 4 ik honvédegyalozredbeli gyógyszerészmesterek gyógyszerészügyi tisztékké neveztettek ki.

*** Államsegélyt kérnek a szalontai zsidók.** A minisztertanács a közelmúltban tudvalevőleg úgy döntött, hogy államsegélyben részesíti azokat a hitközségeket, amelyek a háború következtében anyagi veszteségeket szenvedtek. A nagy-szalontai zsidóhitközség kapva az alkalmon terjedelmes beadványt intézett az alispánhoz, amelyben elsőnek jelentkezett állam segélyért. A hitközség azzal indokolta kérelmét, hogy a közelgő zsidó ünnepek alkalmával sok hit-sorsos idegen katonát kell megfelelően el-látni. A kérelmet természetesen kiadta az alispán véleményezés végett a nagyszalontai főszolgabírónak. A hitközség kérelme meglepő volt, mert a szalontai hitközség köz-tudomás szerint jó anyagi viszonyok között van. Ezt megerősítette a közigazgatási ható-ság véleménye is, mely a kérés teljesítését indokolatlannak találta.

*** A jegyzők illetmény rendezése.** A belügyminisztertől tegnap érkezett le több községi jegyző illetmény rendezésére vonatkozó rendelet. A leirat szerint *Kállay Mihály* dereaskei IV. jegyzőnek 400 koronás fizeteskiegészítés jár. *Lőrinczy Károly* bihartordai jegyző szolgálati pótléka a helyettesítési idő kezdetétől esedékes, ellenben a járási irnoki időt a pótlékban nem számította be a miniszter, mert a törvény értelmében ahhoz nem volt joga. *Kolozsváry Árpád* és *Magyar Gyula* jegyzőknek 200—200 korona korpótléket engedélyezett a miniszter.

*** Gelléri Mór meghalt.** *Gelléri Mór*, az Országos Iparegyesület igazgatója tegnap éjjel Budapesten meghalt. *Gelléri* 30 esztendőn keresztül szerkesztője volt a *szabadkőműveliség* hivatalos lapjának: a *Köletnek*.

*** Uj jegyzők.** Az igazságügyminiszter dr. *Rosenthal Ferenc* nagyváradai kir. törvényszéki joggyakornokot az orovicabányi és *Lenkei Árpád*ot, ugyancsak nagyváradai kir. törvényszéki joggyakornokot a belényesi kir. járásbíróhoz jegyzökké nevezte. Ugyan-itt említjük meg, hogy az igazságügyminiszter dr. *Szabó Gyula* György margittai gyakorló ügyvédet a nagyváradai kir. ügyész-ség területébe ideiglenes megbízottul rendelte ki.

*** 600—600 koronát kap Várad és Biharfalva a Lövészarok ünnepély jövedelméből.** A lövészarok ünnepély utolsó napjának tiszta jövedelmét fejúlmulólga a Vörös Kereszt Egylet, ugy Bihar mint Váradfalva javára egyenkint 600—600 koronát juttatott el a vármegye alispánja. Így egy-egy ház felépítési költsége fedezve lesz. Ifj. *Moskoviits Mór* 25 koronát a lövészarok részére adományozott.

*** Eljegyzés.** *Tóth Micikét*, néhai *Tóth Imre* el. isk. ig. tanító leányát eljegyezte *Grguric Emil* tart. hadnagy.

*** Massaryk tanárt kizárták a prágai egyetemről.** A Prágában megjelölt *Norodny Listy* jelenti: A császári királyi cseh Károly Ferdinánd-egyetem tanári karának fegyelmi tanácsa tegnap Hon-nor rektor elnöklésével tartott ülésén egyhangulag elhatározta, hogy dr. *Massaryk Tamás* *Garrigue t.*, a filozófia rendes tanárát és a filozófiai szeminárium rektorát tanári állásától megfosztja, mert anélkül, hogy megfelelően kimentette volna magát, eltávozott és több mint egy év óta nem gyakorolta tanári működését. Az egyetem a határozatot a vallás és közoktatásügyi miniszterium elé fogja terjeszteni. *Massaryk* tudományos körökben jól hangzó nevét nálunk is ismerik. Kiváló tudós és filozófiai, valamint történelemtudományi művei nagy tekintélyt szereztek számára, exponáltan szélsőséges állásfoglalásai miatt azonban gyakran erős támadásokban volt része. Képviselő is volt, az ifju csehok pártjának egyik vezérférfia. Az egyetemről kizárt tudós jelenleg hatvanöt éves.

*** Benzin-szükséglet bejelentése.** Mindazon szerelő és bádgos iparosokat, kik benzinnel dolgoznak felhívom, hogy benzin szükségletüket az Ipartestület hivatalába újból jelentsék be, hogy a hadügyminiszter urtól kieszközölt benzint arányosan szét oszthassuk. Tesztelettel *Czeg-lédy Jeremiás*, ipartestületi elnök.

*** Halálozás.** *Endorffer Árpád* né szül. *Balogh Agnes*, élete 58-ik évében tegnap reggel elhunyt. Halálát bánatos férje, gyermekei és nagy rokonság gyászolja. Temetése holnap, szeptember 4 én délután 3 órakor lesz a Széles utca 28. számú házból.

*** A vadhus maximális ára.** Alig kezdődött meg a vadászati szezon, már jelentkeztek a vadhussal üzérkedők. Dacára annak, hogy a vadászterület nem drágább, hogy a vad most sem kér többet enni, mint a mult években, hogy sem esik el több puskaportól, vagy golyótól a vad, a vaddal kereskedők horribilis árakat szabtak egy-egy puskavégre került állatra. Nehogy tovább is kedvük legyen a spekulánsoknak emelni a vadhus árát, tegnap a miniszter-től rendelet érkezett a vadhus maximális árának meghatározása iránt. A rendelet értelmében a törvényhatóság fogja megállapítani a vadhus kilójának értékét, ami Bihar-megyében és Nagyváradon 2 korona 50 fillérnél maximum 3 koronánál nem lesz magasabb.

*** Beiratás az énekiskolába.** *Bleyer Andorné* énekiskolájában az 1915/16. tanévre a beiratások szeptember 1—8 ig a tanintézet helyiségében (Rákóczi ut 12. III. emelet 20.) mindenkor d. e. 9—1-ig d. u. 3—6-ig eszközöltetnek.

*** Aszódinál a katonaság az egész vonalon vásárol csokoládét, kávét, teát, rumot, konyakot, likőröket, borovieska pálinkát, szardiniát, leveskockát, huskonzerveket, sajtot, lipői-turót, szalámit, kaviárt, hűsítő-és ídítőcukorkákat, gyengélkedőknek valódi málna szörpöt, munkásnépnek, hol a hus drága, ajánlok friss sósheringet nagyban is, raktáron befőzőcukor, kocka- és daráltcukor, mazsola, mandula és finom dió, kétszersült és gyermekeknek piskóta, szágó, kakaó, zabliszt, rizliszt, burgonyaliszt, tápjót, egyidejűleg ajánlom Aszódi-féle reklam kész darált kávémat, negyedikül 85 fillér. A vásárló közönséget meghívom augusztus 1-jei vásárlásra, az árak a régiéek. *Aszódi Mihály* Sas palota, Kossuth-utca, Telefon 635. szám.**

x Egy nagy raktárhelyiség a Szacs-vay-utca 11. számú házában AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdaság és Iparbanknál.

x Mindennemű melyírtó szerek és fertőtlenítő cikkek legolcsóbban beszerezhetők, *Farkas István* „Apolló” drogeria-jában. Rákóczi-ut 7/B.

*** Felhívás.** Aki tanítójelöltnek lakást óhajt adni, jelentkezék a tanítóképző-intézet igazgatóságánál. (Csengeri-u. 2.) Legalább két-három tanuló helyezünk egy-egy lakásba.

*** Dusafalva község határában** 300 kis hold legelő bérbeadó. Értekezni lehet a Polgári Takarékpénztárnál Nagyváradon.

x **Poloskairtó NOXIN** biztos szer. Ára 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag *Farkas István Apolló drogeria-jában* Rákoczy-ut 7/B.

IRODALOM

A Cél társadalmi és közgazdasági szépirodalmi és sport folyóirat, megjelenik minden hó 20 án, előfizetési ára egy évre 12 korona, szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Üllői-ut 14. II. 4. sz. alatt van. A legutóbb megjelent füzet tartalma a következő: *Mezey Gyula*: Uj ideológiák. *Sassi Nagy Lajos*: A balkán államok és a turánizmus. *Móricz Pál*: Vasfeju Lázár György. *Fábián Géza*: Margit. *Zajti Ferenc*: A föld szive. **Közgazdaság**: M. Gy.: Gazdasági közeledés a középeurópai államok közt. M.: Állatállományunk csökkenése. **Szemle**: B. Ny. Dr. *Rutovszky Tadaé*. *Peregrinus*: A hangulat Oroszországban. B. Ny.: A lengyel ügyek állása. M. Gy. **Tarlózások** a progresszív mezőkön. **Irodalom művészet**: R. Gyula: Európa 1950 ben. **Sport**: Dr. *Bognár Mátyás*: Az önkéntes örségről.

Nagyváradfi fióküzletek :
Kossuth-utca 5. Gyárépület.
Rákóczi-ut 2. Bazarépület.
Zöldfa-utca 7.

Nagyváradfi fióküzletek :
Kossuth-utca 5 Gyárépület
Rákóczi-ut 2. Bazarépület.
Zöldfa-utca 7.

Divatos

Elegáns

NŐI CIPŐK

az őszi saisonra

igen nagy választékban, szahott gyári árakon kaphatók a

HUNGÁRIA CIPŐGYÁR R.T.
fióküzleteiben.

Gyarmenyaink, izlres kiállításuk, kiválóan szép formájuk miatt közkedvoitek.

50 fióküzlet az ország összes nagyobb városaiban.

A nemzeti áldozatkészség szobra.

A nemzeti áldozatkészség szobrának végrehajtó bizottsága a háboruban elesett hősök özvegyei és árvái, valamint a rokkantak országos alapjának gyarapítására jótékony akciót indított, amelynek tárgya az, hogy egy lovas szobor alakot készített fából, s azt a nagyközönség által megvásárolt pikelyszerűen elhelyezett fémlemezekkel olyképpen borították be, hogy a páncéllemezek minden pikkelye hazafias áldozatot képviseljen.

Az akció hivatásában és céljában gazdag és nemes. Ez a fából készülő lovas szobor nemes momentum a magyar szívek nemes megmozdulásának, hanem maga is egy gazdag áradású áldásos akció. Ez a szobor gyűjteni fog a szenvedőknek és inségesekeknek, a háboruban elesett hősök özvegyeinek, árváinak és a nagy viaskodás rokkantjainak.

Amidőn a végrehajtó bizottság Augustus királyi főhercegszöny és Károly István királyi főherceg Ö császári és királyi fen ségeik védnöksége, gróf Tisza István magyar királyi miniszterelnök, Csernoch János bíboros hercegprímás és báró Hszai Samu magyar királyi honvédelmi miniszter disz elnöksége alatt megvalósítja ezt a kegyeletes és jóságos akciót, — a magyar nemzet minden tagát felkéri a nemzeti áldozatkészségben való részvételre, mert egyrészt ez a szobor csak úgy képviseli igazán az egész nemzet áldozatkészségét, ha a nemzet minden tagja hozzájárul, másrészt pedig, mert nemzeti jólétünk ügye az, hogy a háboru utáni jövőben fejlődésünk útját ne állják a háboru pusztításai nyomában támadt gondok és bajok, s a nemzet szerencsétlen özvegyei és árvái s a nemzet rokkant mar tirjai, mire a háboru befejeztetik, már igénybe vehessék egy nagy nemzeti alap védelmét.

A szobrot borító s az adakozó nevével ellátott bronzpikkelyek legkisebb megváltási ára két korona, — hogy mindenki, a leg szegényebb ember is leírhassa nemzeti adóját, de természetesen, hogy a jobb módú és va gyonosabb lakosság, a társadalmi, pénzügyi, kereskedelmi és ipari élet társasköröi, pénzintézetek, részvénytársaságai vállalatjai, anyagi erejükkel arányosan, progressive magasabb összeggel vesznek részt a nemzeti áldozatkészség szoborbaöntésének hazafias munkájában.

Miként a törvényhatóságok — vármegyék városok — épp úgy a különböző testületek, egyesületek, társaskörök, pénzintézetek s b. szintén nagyobb lemezekkel vesznek részt az actióban s miként a törvényhatóságok, épp úgy cimereiket vésethetik a lemezbe az egyes családok is.

Az ilyen cimerezett lemezek a rendes nagyságban egyes nevekre minimális 25 koronával, ugyanily lemezek családok részére legalább 50 koronával válthatók meg. Nagy cimerezett lemezek kisebb megváltási ára egyes nevekre 100 korona, családok részére leg alább 200 korona. Ugy a törvényhatóságok cimerezett lemezei, mint a testületek, egyesületek, pénzintézetek, társaskörök lemezei, s általában a nagyobb lemezek a szobor postamensének külön e célra fenntartott helyen fognak elhelyeztetni.

Jelvényt is készítettett a végrehajtó bizottság amely reliefszerűen ábrázolja a lovas szobrot. A Nemzeti áldozat jelvénye ez a zománczott művészi ércemlék, hogy a nagy célokban való együttérzésünk kifejezője legyen. Mindenki, aki részese ez akciónak, viselje a jelvényt büszkén, mert ez a jelvény képviseli Magyarország népeinek az áldozatkészségben is megnyilatkozó egységességét. A jelvény ára 2 korona.

A lemezek megváltása a polgármesteri hivatalban történt jegyzések útján történik. A szobor leleplezési ünnepén a vármegyék,

városok, községek, testületek, egyesületek, a társadalmi, pénzügyi, kereskedelmi és ipari élet társasköröi, pénzintézetek, vállalatai, részvénytársaságai s b. küldöttséggel vagy megbízottai képviseltetik magukat. Amidőn a végrehajtó bizottság e fent ismételt akcióját Nagyvárad város közönségének tudomásárahozom, felkérek minden egyest, hogy hazafias adományával járuljon hozzá a nemzeti áldozatkészségnek ez érebeöntött szimbólumához, hogy időtlen időig hirdesse a magyar társadalom dicsőségét.

Nagyvárad, 1915 augusztus 26-án.

Rimler Károly,
polgármester.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

19501—1915 szám.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I-ső fokú iparhatóság a Nagyméltóságú kereskedelemügyi miniszter Urnak 50966—915 VI. D. sz. a kélt rendelete alapján közhírré teszi, hogy a hadi állapot tartama alatt az ország egész területén az ipari és kereskedelmi árusítás és az elárusított cikkek házhoz szállítása törvényes munkaszüneti napokon déli 12 óráig, a napi éllemezési cikkek árusítása pedig a tulajdonilag ezek árusítására berendezett üzletekkel ezenfelül este 6 órától kezdve ismét végezhető.

Az ipari és kereskedelmi árusítással kapcsolatos irodai munka az árusításra nézre megállapított időben végezhető.

Nagyvárad, 1915. augusztus 29.

Gerő,
r. főkapitány.